

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО**

1000 София, ул. "Сердика", № 4, ет. III, тел. 987-49-02, e-mail: ipn_ban@bas.bg

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

**член на научното жури съгласно Заповед №1039/02.05.2018г. на
Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“ проф. д-р Борислав Юруков**

**за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на
Деян Михайлов Димитров, докторант на самостоятелна подготовка в
Правно-историческия факултет на Югозападен университет „Неофит
Рилски“ – Благоевград по Международно право и международни
отношения на тема:**

**ЕНЕРГИЙНА ПОЛИТИКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В
ЧЕРНОМОРСКИЯ РЕГИОН**

I. Кратки биографични данни за докторанта

Деян Михайлов Димитров е роден на 22 август 1981 г. в гр. Попово. Завършва специалност „Право“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2009 г. Провежда специализация по международно хуманитарно право към Комитета на Международния Червен кръст във Варшава, Полша през 2004 г. До средата на 2012 г. е главен юрисконсулт в Изпълнителна агенция „Морска администрация“ към Министерството на транспорта на Република България. През същата година заминава за гр. Далиан, Китай, в чийто университет през 2015 г. завършва успешно магистратура по Международно търговско и морско право. По време на престоя си в Китай провежда стаж в Посолството на България в Пекин. Участва в различни икономически форуми, дипломатически и търговски срещи. По същото време работи като учител по английски език в частна езикова школа и паралелно с това се занимава и с внос и търговия с български стоки за китайския пазар.

След завръщането си в България се занимава със инвестиционно-правни въпроси. Владее английски, китайски и руски език.

II. Общо описание на представения дисертационен труд

Докторантът е представил дисертационен труд в обем от 196 страници, включително увод, заключение и списък на използваната литература.

Научният апарат обхваща 149 бележки под линия. Съдържанието включва и библиографична справка на използваната и цитирана литература, която съдържа 146 заглавия на кирилица и латиница.

Предметът на изследване е особено актуален и представлява както теоретичен, така и голям практически интерес. Енергийната зависимост на ЕС е безспорен факт, опитите за нейното преодоляване може да се проследят от началото на създаването на европейските общности, а в последните години изкрystalизира в различни документи, целящи да сближат енергийните политики на държавите-членки. Енергийните проекти в Черноморския регион са многобройни, но липсва цялостно изследване относно тяхната геополитически, икономическа и енергийна ефективност и ефикасност. Темата на изследването е несъмнено дисертабилна.

С оглед проблематиката в структурно отношение дисертационният труд е разпределен в три глави. Първата и третата са с приблизително равномерно съдържание, а Глава Втора е в по-малък обем, но в съответствие с изпълнението на научно-изследователската задача.

В увода докторантът обосновава актуалността, значението на проблематиката, обекта и предмета на изследване. Д. Димитров ясно формулира целта и задачите на изследването.

В глави първа, озаглавена „Енергийна политика на ЕС – акценти и перспективи“ докторантът проследява произхода и развитието на тази политика от подписването на Парижкия договор за ЕОВС, идеята за обща енергийна политика, етапите на либерализация на енергийния пазар, стремежът за хармонизиране на законодателството.

Направен е анализ на трите енергийни пакета и съдържащите се в тях нормативни актове.

Поставен е акцент върху Договора за Енергийна общност в Югоизточна Европа, подписан на 25 октомври 2005 г. в Атина от Албания,

България, Босна и Херцеговина, Хърватия, Румъния, Сърбия, Черна Гора, Временната администрация на ООН в Косово (UNMIK).

Глава втора се посветена на енергийните стратегии. В нея Д. Димитров отново разглежда Договора за енергийна общност, като справедливо отбелязва, че трябва да се употребява термина „интергиран“, а не „единен енергиен пазар“, що се отнася до тази общност (с. 70).

Представена е Енергийната стратегия на Европа за периода 2011 - 2020 г., която има за цел да разкрие кои са основните елементи за бъдещи действия на ЕС в тази политическа област и оказва силно влияние над икономиката, обществото и околната среда (с. 72 и сл).

Последователно са разгледани Европейска енергийна харта, Рамкова стратегия за енергиен съюз, Зелената книга за енергийна ефективност.

Особено интересен е параграф 5, който представя енергийните стратегии на глобалните играчи. В тази част авторът разглежда стратегиите на ЕС, Русия, САЩ,

Трета глава е озаглавена „Енергийните проекти в Черноморския басейн. Тя е същностна за дисертационния труд и логично построена в две големи части: проекти за пренос на петрол и енергийни проекти за пренос на газ.

В параграф 2: Енергийни проекти за добив и пренос на петрол са представени няколко проекта. Този за нефтопровод „Бургас - Александруполис“ е нереализиран и на практика блокиран. Д. Димитров прави обоснован извод, че, петролопроводът „Бургас-Вльора“ е по-изгоден за България от „Бургас-Александруполис“, тъй като преминава през по-голяма територия от страната, което предполага повече транзитни такси и повече работни места за поддръжка (с. 136).

Представени са няколко конкурентни проекти: Констанца (Румъния) – Омишал (адриатическо пристанище на Хърватия) – Триест (адриатическо пристанище на Италия); Самсун (черноморско пристанище на Турция) – Джейхан и др.

Следващите три проекта: нефтопровод Баку – Тбилиси – Джейхан, нефтопровода Баку – Новоросийск и нефтопровод Баку – Супса са действащи и допринасят за пълнотата на изложението.

В параграф 3 са разгледани енергийни проекти за добив и пренос на газ: газопровод „Набуко“, както и конкурентни проекти: газопровод Баку - Тбилиси – Ерезум, газопровод Гърция – Турция, Южен поток и Южен газов коридор и Турски поток, алтернативни български проекти.

В параграф 4 „Европейски инициативи в Черноморския регион“ авторът справедливо отбелязва, че до 2005 г. Европейския съюз не имал ясна и твърда политика по отношение на Черноморския басейн. Разгледани са Черноморската синергия; Дунавска стратегия и Източно партньорство.

Параграф 5 анализира мястото на България в енергийната политика на ЕС. Представена е Енергийна стратегия на Република България до 2020 г. и е направен преглед на основната законодателство.

В заключението авторът концентрира основните изводи на дисертационния труд. Именно тук се проявява най-добре критичния и аналитичен подход на Деян Димитров.

III. Обща оценка на научните достойнства и приноси на дисертационния труд

- Безспорно достойнство на дисертационния труд е интердисциплинарен научно-изследователски подход, чрез който се изследва една важна и намираща се в развитие дейност на Европейския съюз, каквато е енергийната политика.
- Авторът е постигнал научноизследователската задача, поставена в труда: извършен е детайлен анализ на политиката на ЕС в областта на енергетиката в контекста на динамиката в балканското геополитическо пространство, както и енергийният фактор, който все повече определя акцентите на променящия се световен ред;
- Проследени са най-важните периоди от създаването и развитието на европейската енергийна политика.
- Направен е сполучлив преглед на първичното и вторично право на ЕС в материята на енергийната политика .

- Изследването систематизира основните енергийни проекти в Черноморския регион и показва колко трудно е тяхното реално осъществяване.
- Направен е обоснован извод, че ЕС се нуждае от по-задълбочени политики в Черноморския регион;
- Обоснован е изводът, че Черноморският регион както в миналото, така и в бъдеще ще продължи да бъде транзитен коридор на енергийни източници и стратегическо поле за водене на политиката на големите държави.

IV. Конкретни научни приноси

Конкретните научни приноси се съдържат в изводите на автора, направени след изложението във всяка една от главите на дисертационния труд.

За общите научни достойнства и приноси на труда съществено значение има и фактът, че в периода на завършването на дисертационния труд Д. Димитров има отпечатани три статии по темата на доктората.

V. Критични бележки

Следва да се отразят някои критични бележки.

Налице е непоследователност в хронологичното изложение, което поставя читателя в затруднително положение – това важи с особена сила за Глава Първа, където се проследява историческото развитие на енергийната политика на ЕС. Налице са повторения в изложението, като например вече отбелязаното разглеждане на Договора за Енергийна общност в Югоизточна Европа

Не са посочени къде са обнародвани всички източници: регламенти и директиви.

В параграф 3 на Глава Първа би следвало първо да се поставят разпоредбите на първичното право, а след това да се изброяват източниците на вторичното право на ЕС – най-вече регламенти и директиви.

Липсва релевантна българска литература като например в политиката по добросъседство, Европейската политика на съседство, за Дунавската

стратегия. Неправилно са използвани някои термини като напр. „транспониране“. Международна организация не може да се транспонира – използвано за ОЧИС на с.118.

VI. Заключение

Гореизложените общи и конкретни преценки за научните достойнства и приноси на рецензираната дисертация, и направените отделни критични бележки позволяват да се направи оценка на разработения дисертационен труд и научната подготовка и качества на дисертанта. Дисертантът доказва последователно изграждан научен интерес в материята на енергийната политика на ЕС.

Разработеният от Деян Димитров дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и на Вътрешните правила на Югозападния университет „Неофит Рилски“, поради което **давам положителна оценка и предлагам на научното жури да присъди на Деян Михайлов Димитров образователната и научна степен „доктор“ по Международно право и международни отношения.**

София, 2.09.2018 г.

Рецензент:

проф. д-р Ирена Илиева